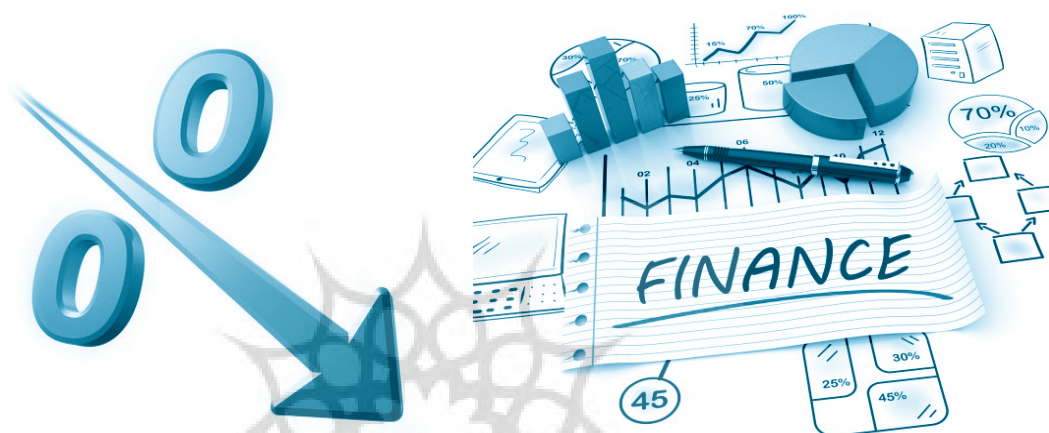

کنفرانس بین المللی کار، توصیه نامه شماره ۲۰۴

توصیه نامه در خصوص گذار از اقتصاد غیررسمی به اقتصاد رسمی

مصوب یکصد و چهارمین اجلاس کنفرانس، ۱۲ ژوئن ۲۰۱۵، ژنو

ترجمه شده: دفتر امور بین الملل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی

توصیه نامه شماره ۲۰۴

انکار حقوق کار، فقدان فرصت های کافی برای اشتغال کیفی، ضعف در حمایت های اجتماعی و عدم وجود گفتگوی اجتماعی، بیشترین موارد وقوع را در اقتصاد غیر رسمی دارد، و با پذیرش این مطلب که زمینه فعالیت های غیر رسمی به دلایل عدیده، از جمله مسائل حاکمیتی و ساختاری بروز و ظهور می یابد، و این که سیاست های عمومی می تواند روند گذار به اقتصاد رسمی را در قالب گفتگوی اجتماعی تسریع بخشد، و با اشاره به بیانیه ی فیلادلفیا مصوب ۱۹۴۴، بیانیه ی جهانی حقوق بشر مصوب ۱۹۴۸، بیانیه سازمان بین المللی کار در زمینه اصول و حقوق بنیادین در کار و ضامن آن مصوب ۱۹۹۸، و بیانیه سازمان بین المللی کار در خصوص عدالت اجتماعی برای جهانی شدن عادلانه مصوب ۲۰۰۸، و با تاکید مجدد بر موضوعیت و ارتباط هشت مقاله نامه بنیادین سازمان بین المللی کار و دیگر استانداردهای مربوط بین المللی کار و اسناد سازمان ملل متحد که فهرست آنها در پیوست این سند آمده است، و با عنایت به مصوبه و نتیجه گیری های مربوط به کار شایسته و

توصیه نامه در خصوص گذار از اقتصاد غیررسمی به اقتصاد رسمی کنفرانس عمومی سازمان بین المللی کار، با برگزاری اجلاس ۱۰۴ خود در تاریخ اول ژوئن ۲۰۱۵ توسط هیات مدیره دفتر بین المللی کار در ژنو، و ضمن شناخت رسمی موارد متعدد همه شکل های اقتصاد غیررسمی به عنوان چالشی بزرگ بر سر راه حقوق کارگران، از جمله اصول و حقوق بنیادین در کار، و نیز در زمینه حمایت های اجتماعی و شرایط کار شایسته، توسعه فراگیر و حاکمیت قانون، و تاثیر منفی آن بر توسعه مؤسسات پایدار اقتصادی، درآمدهای عمومی و حوزه عملکرد دولت ها، به ویژه با عنایت به سیاست های اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، سلامت نهادها و رقابت عادلانه در بازارهای ملی و بین المللی، و با اذعان به این مطلب که اکثر مردم نه به انتخاب خود بلکه به دلیل عدم وجود فرصت ها در اقتصاد رسمی و فقدان دیگر ابزارهای معیشتی به اقتصاد غیر رسمی رو می آورند، و ضمن یادآوری این موضوع که کمبودهای کار شایسته و به عبارتی

الف) تمامی فعالیت های اقتصادی کارگران و واحدهای اقتصادی اطلاق می شود که در مقام قانون و در عمل تحت پوشش ترتیبات رسمی قرار نداشته یا به صورت ناکافی پوشش داده می شود؛ و

ب) فعالیت های غیر قانونی، به خصوص ارائه خدمات یا تولید، فروش یا مالکیت کالاهای ممنوعه شامل تولید غیرقانونی و قاچاق مواد مخدر، تولید غیر قانونی و قاچاق سلاح های گرم، قاچاق انسان، و پولشویی، طبق تعاریف معاهدات بین المللی مربوطه را پوشش نمی دهد.

۳. در این توصیه نامه، 'واحدهای اقتصادی' در اقتصاد غیررسمی عبارتند از:

الف) واحدهایی که کارگر مزدبگیر استخدام می کنند؛
ب) واحدهایی که در تملک افراد شاغل به صورت خویش فرما هستند، چه به تنهایی یا با کمک کارگران غیرمزدبگیر عضو خانواده؛ و

ج) تعاونی ها و واحدهای اقتصاد اجتماعی و همبستگی.
۴. این توصیه نامه به همه کارگران و واحدهای اقتصادی شامل بنگاه های اقتصادی، کارآفرینان و خانواده های شاغل در اقتصاد غیررسمی مربوط می شود، به ویژه:

الف) افراد شاغل در اقتصاد غیر رسمی که خود مالک و فعال واحدهای اقتصادی هستند، از جمله:

* کارگران خویش فرما

* کارفرمایان؛ و

* اعضای تعاونی ها و واحدهای اقتصاد اجتماعی و همبستگی؛

ب) کارگران همکار عضو خانواده، صرف نظر از این که در واحدهای اقتصاد رسمی یا غیر رسمی کار می کنند؛

ج) کارکنان عهده دار مشاغل غیر رسمی در بنگاه های اقتصاد رسمی یا برای اینگونه بنگاه ها، یا شاغل در واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیر رسمی یا برای اینگونه واحدها (شامل پیمانکاری فرعی و زنجیره تامین) یا به عنوان کارگران مزدبگیر خانگی که توسط خانوارها استخدام می شوند؛ و

د) کارگران شاغل در قالب روابط استخدامی غیر رسمی یا غیر نظامند.

۵. کار غیر رسمی می تواند در همه بخش های اقتصادی، در

اقتصاد غیر رسمی مصوب اجلاس ۹۰ کنفرانس بین المللی کار در سال ۲۰۰۲، و دیگر مصوبات و نتیجه گیری های فهرست شده در پیوست این سند، و

با تصریح این موضوع که گذار از اقتصاد غیر رسمی به رسمی برای دستیابی به توسعه فراگیر و تحقق کار شایسته برای همه ضرورت دارد، و

با شناخت رسمی این موضوع که لازم است همه اعضای سازمان با اقدامات فوری و مقتضی، گذار کارگران و واحدهای اقتصادی از اقتصاد غیر رسمی به رسمی را ضمن حفظ و بهبود معیشت کنونی آنان طی دوره گذار امکان پذیر سازند، و

با شناخت رسمی این موضوع که سازمان های کارفرمایی و کارگری نقش مهم و فعالی در تسهیل گذار از اقتصاد غیر رسمی به رسمی ایفا می کنند، و

با تصمیم گیری در مورد تصویب برخی پیشنهادها خاص با عنایت به موضوع گذار از اقتصاد غیر رسمی به رسمی به عنوان پنجمین موضوع دستور کار اجلاس، و

با مشخص نمودن این مطلب که پیشنهادها مذکور به صورت توصیه نامه ارائه خواهد شد،

در روز دوازدهم ماه ژوئن سال دو هزار و پانزده، توصیه نامه زیر را که به آن توصیه نامه گذار از اقتصاد غیررسمی به رسمی مصوب سال ۲۰۱۵ اطلاق می شود تصویب نمود.

اهداف و صلاحیت ها

این توصیه نامه رهنمودهایی را در زمینه های زیر به اعضا ارائه می کند:

الف) تسهیل گذار کارگران و واحدهای اقتصادی از اقتصاد غیر رسمی به رسمی، ضمن رعایت حقوق بنیادین کارگران و تضمین فرصت هایی برای امنیت درآمد، معیشت و کارآفرینی؛

ب) حمایت از ایجاد، حفظ و پایداری موسسات اقتصادی و مشاغل شایسته در اقتصاد رسمی و ارتباط و انسجام اقتصاد کلان، اشتغال، حمایت های اجتماعی و دیگر سیاست های اجتماعی؛ و

ج) جلوگیری از غیر رسمی شدن مشاغل اقتصاد رسمی.

۲. در این توصیه نامه، اصطلاح "اقتصاد غیر رسمی" به

هستند؛

(ی) حفظ و گسترش پتانسیل کارآفرینی، خلاقیت، پویایی، ظرفیت های مهارتی و نوآوری کارگران و واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیررسمی؛
(ک) ضرورت یک رویکرد متوازن مرکب از مشوق ها همراه با تبعیت از قوانین؛ و
(ل) ضرورت جلوگیری و مجازات گریز یا خروج عامدانه از اقتصاد رسمی با مقاصد اجتناب از مالیات و اجرای قوانین و مقررات اجتماعی و کار.

۲. چارچوب های قانونی و سیاستی

۸. اعضا باید به منظور اطلاع رسانی در مورد نحوه طراحی و اجرای قوانین و مقررات، سیاست ها و دیگر اقدامات هدفمند برای تسهیل گذار به اقتصاد رسمی، ارزیابی و تشخیص دقیق و شایسته ای از عوامل، ویژگی ها، اسباب و علل و موقعیت ها و شرایط فعالیت غیررسمی در بافت ملی را عهده دار شوند.
۹. اعضا باید به منظور حصول اطمینان از پوشش مناسب و حمایت های مقتضی از همه مقوله های کارگری و واحدهای اقتصادی، قوانین و مقررات ملی را تصویب، بررسی و اجرا نمایند.
۱۰. اعضا باید اطمینان حاصل نمایند که برای تسهیل گذار به اقتصاد رسمی، یک چارچوب سیاستی یکپارچه در راهبردها و برنامه های توسعه ملی و نیز در راهبردهای فقرزدایی و بودجه های تخصیصی برای آن لحاظ شده است و در صورت اقتضا، نقش سطوح مختلف دولت را مدنظر قرار دهند.
۱۱. این چارچوب سیاستی یکپارچه باید به موارد زیر بپردازد:
(الف) ترویج راهبردهای توسعه پایدار، فقرزدایی و رشد فراگیر، و ایجاد مشاغل شایسته در اقتصاد رسمی؛
(ب) تدوین قوانین و چارچوب های قانونی مقتضی؛
(ج) ارتقا فضای مناسب کسب و کار و سرمایه گذاری؛
(د) رعایت، ترویج و تحقق اصول و حقوق بنیادین در کار؛
(ه) ساماندهی و نمایندگی کارفرمایان و کارگران به منظور ارتقا گفتگوی اجتماعی؛
(و) ترویج تساوی و رفع همه نوع تبعیض و خشونت، از جمله خشونت های جنسیتی، در محل کار؛
(ز) حمایت از کارآفرینی، بنگاه های اقتصادی خرد، کوچک و متوسط و دیگر الگوهای کسب و کار و واحدهای

محیط های کار عمومی و خصوصی، یافت شود.

۶. در اجرای مفاد بندهای ۲ تا ۵ فوق الذکر، و با توجه به تنوع اقتصاد غیر رسمی در کشورهای عضو، مرجع صلاحیت دار باید ماهیت و محدوده اقتصاد غیر رسمی را طبق توضیحات این توصیه نامه و رابطه آن با اقتصاد رسمی را تبیین نماید. بدین منظور، مرجع صالح باید از سازوکارهای سه جانبه گرایی با مشارکت کامل سازمان های حائز اکثریت نمایندگی کارفرمایان و کارگران استفاده نماید که باید در جای خود و مطابق با رویه ملی، نمایندگانی از تشکل های عضو مدار حائز نمایندگی کارگران و واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیر رسمی را شامل شود.

۲. اصول راهنما

۷. در طراحی راهبردهای منسجم و یکپارچه برای تسهیل گذار به اقتصاد رسمی، اعضا باید موارد زیر را مد نظر قرار دهند:
(الف) تنوع ویژگی ها، شرایط و نیازهای کارگران و واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیررسمی، و ضرورت توجه به این گونه تنوع با اتخاذ رویکردهای اختصاصی هر مورد؛
(ب) موقعیت ها، قوانین، سیاست ها، روش ها و الویت های خاص ملی برای گذار به اقتصاد رسمی؛
(ج) این واقعیت که راهبردهای مختلف و متعدد می تواند به منظور تسهیل گذار به اقتصاد رسمی به کار آید؛
(د) نیاز به ایجاد انسجام و هماهنگی در طیف گسترده ای از حوزه های سیاستی برای تسهیل گذار به اقتصاد رسمی؛
(ه) ترویج و حمایت موثر از حقوق بشر برای همه فعالان و دست اندرکاران اقتصاد غیر رسمی؛
(و) تحقق کار شایسته برای همه از طریق رعایت اصول و حقوق بنیادین در کار، در قانون و در عمل؛
(ز) به روز رسانی استانداردهای بین المللی کار برای ارائه راهنمایی در حوزه های خاص سیاستی (به پیوست مراجعه شود)؛
(ح) ترویج تساوی جنسیتی و عدم تبعیض؛
(ط) ضرورت بذل توجه خاص به زنان، جوانان، مهاجران، سالمندان، افراد بومی و کوچ نشین، مبتلایان به بیماری ایدز، معلولان، کارگران خانگی و کشاورزانی که وسیله معیشت آنان کشاورزی است، که به خصوص نسبت به جدی ترین کمبودهای کار شایسته در اقتصاد غیر رسمی آسیب پذیر

۴. سیاست های اشتغال

۱۴. در اجرای اهداف اشتغالزایی با کیفیت در اقتصاد رسمی، اعضا باید سیاست های ملی اشتغال را در راستای مقابله نامه شماره ۱۲۲ در خصوص سیاست های اشتغال مصوب ۱۹۶۴ تدوین و اجرا، و اشتغال کامل، شایسته، مولد و با انتخاب آزاد را یک هدف محوری در راهبرد یا برنامه رشد و توسعه ملی خود قلمداد کنند.

۱۵. اعضا باید چارچوب جامع سیاست های اشتغال مبتنی بر مشورت های سه جانبه را ترویج و اجرا نمایند که می تواند شامل عناصر زیر باشد:

- (الف) سیاست های اقتصاد کلان حامی اشتغال که پشتیبان تقاضای کل (اصطلاح تخصصی اقتصادی)، سرمایه گذاری مولد و تحولات ساختاری باشد، بنگاه های اقتصادی پایدار را ترویج نماید، از اعتماد در کسب و کار حمایت کند و نابرابری ها را رفع نماید؛
- (ب) سیاست های تجاری، صنعتی، مالیاتی، بخشی و زیرساختی که موجب ترویج اشتغال، ارتقای بهره وری و تسهیل روندهای تحول ساختاری شود؛
- (ج) سیاست های سرمایه گذاری که از بنگاه های اقتصادی پایدار حمایت و به خصوص شرایط را برای فضای مناسب این منظور فراهم کند، با در نظر گرفتن مصوبات و نتیجه گیری های مربوط به ترویج بنگاه های اقتصادی پایدار مصوب اجلاس ۹۶ کنفرانس بین المللی کار در سال ۲۰۰۷، از جمله حمایت از موسسات اقتصادی خرد، کوچک و متوسط، کارآفرینی و مقررات مرتبط، شفاف و صریح برای تسهیل رسمی سازی و رقابت عادلانه؛
- (د) سیاست ها و نهادهای بازار کار برای کمک به خانواده های کم درآمد جهت رهایی از فقر و بهره مندی از اشتغال با انتخاب آزاد نظیر سیاست های دستمزدی طراحی شده به طور شایسته شامل حداقل دستمزدها، طرح های حمایت اجتماعی همچون نقل و انتقال پول نقد، برنامه ها و ضمانت های اشتغال عمومی، و دسترسی و ارائه بیشتر خدمات اشتغال به شاغلان اقتصاد غیر رسمی؛
- (ه) سیاست های مهاجرت نیروی کار با در نظر گرفتن نیازهای بازار کار و ترویج کار شایسته و حقوق کارگران مهاجر؛

- اقتصادی، نظیر تعاونی ها و سایر واحدهای اقتصاد اجتماعی و همبستگی؛
- (ح) برخورداری از آموزش، یادگیری مادام العمر و توسعه مهارت ها؛
- (ط) برخورداری از خدمات مالی، از جمله از طریق ساختار قانونی مروج بخش مالی فراگیر؛
- (ی) برخورداری از خدمات کسب و کار؛
- (ک) دسترسی به بازارها؛
- (ل) دسترسی به زیر ساخت ها و فن آوری؛
- (م) پیشبرد سیاست های بخشی؛
- (ن) ایجاد کف حمایت های اجتماعی، در صورت عدم وجود آن، و گسترش پوشش تامین اجتماعی؛
- (س) پیشبرد راهبردهای توسعه محلی، در سطح روستایی و شهری، شامل دسترسی نظامند به فضای عمومی و منابع طبیعی عمومی برای امرار معاش؛
- (ع) سیاست های موثر ایمنی و بهداشت شغلی؛
- (ف) بازرسی های موثر و کارآمد کار؛
- (ص) امنیت درآمدی شامل سیاست های مقتضی حداقل دستمزدها؛
- (ق) برخورداری موثر از عدالت؛ و
- (ر) سازو کارهای همکاری بین المللی.

۱۲. اعضا می بایست در هنگام تدوین و اجرای ساختار سیاستی یکپارچه از وجود هماهنگی در سطوح مختلف دولت و همکاری بین نهادها و مراجع ذی ربط، نظیر سازمان های مالیاتی، موسسات تامین اجتماعی، ادارات بازرسی کار، مراجع گمرکی، نهادهای مربوط به مهاجرت و خدمات کارایی و دیگر مراکز مربوطه، بر حسب شرایط ملی اطمینان حاصل نمایند.

۱۳. اعضا باید اهمیت حفظ و حراست از فرصت های کارگران و واحدهای اقتصادی برای برخورداری از امنیت درآمدی در گذار به اقتصاد رسمی را با فراهم آوردن اسباب و منابع لازم برای این گونه کارگران یا واحدهای اقتصادی به رسمیت شناسند تا مالکیت کنونی آنان مورد شناخت رسمی قرار گرفته و نیز ابزارهای لازم برای رسمی نمودن حقوق مالکیت و بهره مندی از زمین برای آنان مهیا باشد.

(و) سیاست های آموزشی و توسعه مهارت ها که به یادگیری مادام العمر متکی باشد، به نیازهای در حال تغییر و تحول بازار کار و فن آوری های جدید پاسخ دهد، و پیش یادگیری از جمله از طریق نظام های کارورزی غیر رسمی را به رسمیت شناسد، و به این شکل گزینه های اشتغال رسمی را وسعت بخشد؛
 (ز) اقدامات جامع فعال سازی برای تسهیل گذار جوانان از مدرسه به کار، به ویژه محرومان، نظیر طرح های تضمین بهره مندی جوانان از آموزش و اشتغال مولد مستمر؛
 (ح) اقداماتی برای حمایت از گذار از بیکاری یا عدم فعالیت به کار، به ویژه برای اشخاصی که در درازمدت بیکار هستند، برای زنان و دیگر گروه های محروم؛ و
 (ط) سیستم های اطلاع رسانی مناسب، قابل دسترس و روزآمد بازار کار.

۵. حقوق و حمایت های اجتماعی

۱۶. اعضا باید به منظور تحقق کار شایسته و رعایت، ترویج و تحقق اصول و حقوق بنیادین در کار برای فعالان اقتصاد غیر رسمی اقداماتی را اتخاذ نمایند، یعنی:

- (الف) آزادی انجمن و رسمیت بخشی واقعی به حق مذاکرات دسته جمعی؛
- (ب) حذف همه شکل های کار اجباری یا الزام آور؛
- (ج) محو واقعی کار کودک؛ و
- (د) رفع تبعیض در زمینه اشتغال و حرفه.

۱۷. اعضا باید:

(الف) برای رسیدگی به شرایط کاری ناامن و ناسالم که غالباً ویژگی کار در اقتصاد غیر رسمی است، اقدامات فوری به عمل آورند؛ و
 (ب) حمایت های ایمنی و بهداشت کار را برای کارفرمایان و کارگران شاغل در اقتصاد غیر رسمی بسط و توسعه دهند.

۱۸. اعضا باید از طریق گذار به اقتصاد رسمی، به صورت تدریجی، موضوعاتی چون تامین اجتماعی، حمایت های دوران بارداری و شیردهی، شرایط کار شایسته و حداقل دستمزد را با عنایت به نیازهای کارگران و در نظر گرفتن عوامل مربوط، از جمله شامل هزینه های زندگی و میزان کلی دستمزدها در کشور متبوع خود را برای همه کارگران شاغل در اقتصاد غیر رسمی در قانون و روش ها پیاده کنند.

۱۹. اعضا باید در ایجاد و حفظ کف حمایت های اجتماعی ملی درون نظام تامین اجتماعی خود و به منظور تسهیل گذار به اقتصاد رسمی، به نیازها و شرایط فعالان اقتصاد غیر رسمی و خانواده های آنان توجه خاص مبذول دارند.

۲۰. اعضا باید از طریق گذار به اقتصاد رسمی، تدریجاً پوشش بیمه اجتماعی را برای افراد شاغل در اقتصاد غیر رسمی گسترش دهند و در صورت نیاز و با در نظر گرفتن ظرفیت مشارکتی آنان، رویه های اداری، مزایا و سهم بیمه ها را نیز منطبق سازند.

۲۱. اعضا باید از ارائه خدمات کیفی و ارزان کودکیاری و دیگر خدمات پرستاری و نگهداری به منظور ترویج تساوی جنسیتی در کارآفرینی و فرصت های اشتغال حمایت کنند و گذار به اقتصاد رسمی را امکان پذیر سازند.

۶. مشوق ها، رعایت و اجرای قوانین

۲۲. اعضا باید به منظور جلوگیری از فرار مالیاتی و نادیده گرفتن سهم های اجتماعی، و عدم رعایت قوانین و

مقررات کار، اقدامات مقتضی از جمله از طریق ترکیب اقدامات پیشگیرانه، اعمال قانون و مجازات های موثر به عمل آورند. هر گونه مشوقی نیز باید به منظور تسهیل گذار واقعی و به موقع از اقتصاد غیررسمی به رسمی با این گونه اقدامات همراه شود.

۲۳. اعضا باید در صورت اقتضا، موانع گذار به اقتصاد رسمی را کاهش داده و اقداماتی را برای حمایت و ترویج تلاش های ضد فساد و سلامت حاکمیت انجام دهند.

۲۴. اعضا باید برای گذار واقعی به اقتصاد رسمی، مشوق هایی را در نظر گرفته و مزیت های آن را از جمله از طریق دسترسی بهتر به خدمات بازرگانی، مالی، زیربنایی، بازارها، فن آوری، برنامه های آموزشی و مهارتی، و حقوق مالکیت تبلیغ نمایند.

۲۵. با توجه به رسمی سازی موسسات اقتصادی خرد و کوچک، اعضا باید:

(الف) اصلاح نحوه ورود به چرخه کسب و کار از طریق کاهش هزینه های ثبت یا کاهش طول رویه ها، و از طریق بهبود برخورداری از خدمات، برای مثال از طریق فناوری های اطلاعات و ارتباطات؛
(ب) کاهش هزینه های انطباق قانونی از طریق اجرای روش های آسان ارزیابی و پرداخت مالیات و سهم بیمه؛

(ج) حمایت از برخورداری بیشتر از تدارکات عمومی، در راستای قوانین ملی از جمله قانون کار، از طریق انجام اقداماتی نظیر انطباق رویه ها و میزان تسهیلات و تدارکات، ارائه آموزش و مشاوره در زمینه شرکت در مناقصه های دولتی، و اختصاص سهمیه برای اینگونه موسسات اقتصادی؛

(د) فراهم نمودن دسترسی بهتر به خدمات مالی فراگیر نظیر اعتبار و سهام، خدمات پرداخت و بیمه، پس انداز و طرح های تضمینی که به نسبت اندازه و نیازهای اینگونه موسسات اقتصادی تمهید شده است؛

(ه) برخورداری بیشتر از آموزش های کارآفرینی، توسعه کارآفرینی و خدمات توسعه کسب و کار به صورت سفارشی؛ و

(و) بهره مندی بهتر از پوشش تامین اجتماعی.

۲۰. اعضا باید به منظور ضمانت انطباق با قوانین و مقررات ملی، از جمله شامل تضمین رسمیت بخشی و اعمال روابط استخدایی، سازو کارهای مناسب را به مورد اجرا گذارده یا سازو کارهای موجود را بازبینی کنند تا گذار به اقتصاد رسمی تسهیل شود.

۲۷. اعضا باید با برخورداری از نظام بازرسی مناسب و کافی، پوشش بازرسی کار را برای همه محیط های کار در اقتصاد غیررسمی گسترش داده تا از کارگران حمایت کنند، و رهنمودهای لازم را از جمله در زمینه نحوه رسیدگی به شرایط کار در اقتصاد غیر رسمی در اختیار نهادهای اجرایی قرار دهند.

۲۸. اعضا باید به منظور ضمانت ارائه اطلاعات موثر، کمک به متابعت از قوانین و مقررات مربوط و ظرفیت سازی برای فعالان ذی ربط اقداماتی را به کار بندند.

۲۹. اعضا باید رویه های موثر و آسان طرح شکایت و دادخواست را به مورد اجرا گذارند.

۳۰. اعضا باید برای تسهیل گذار به اقتصاد رسمی، و ضمانت کفایت و اعمال مؤکد قانون در موارد عدم رعایت آن، اقدامات پیشگیرانه و تنبیهی مقتضی را به مورد اجرا گذارده و اطمینان حاصل نمایند که مجازات های اداری، حقوقی و کیفری بدین منظور در قوانین ملی تعبیه شده است.

۷. آزادی انجمن، گفتگوی اجتماعی و نقش سازمان های کارفرمایی و کارگری

۳۱. اعضا باید اطمینان حاصل نمایند که شاغلان اقتصاد غیررسمی از آزادی انجمن و حق مذاکرات دسته جمعی، شامل حق ایجاد انجمن و پیوستن به تشکل ها، کانون ها و کانون های عالی به انتخاب خود و منوط به قوانین سازمان مربوطه برخوردارند.

۳۲. اعضا باید فضای مناسبی را برای اعمال حق تشکل و مذاکرات جمعی و شرکت در گفتگوی اجتماعی در روند گذار به اقتصاد رسمی برای کارفرمایان و کارگران مهیا کنند.

۳۳. سازمان های کارفرمایی و کارگری باید در صورت اقتضا، توسعه عضویت و خدمات برای کارگران و واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیر رسمی را مد نظر قرار دهند.

۳۴. اعضا باید در زمینه طراحی، اجرا و ارزیابی سیاست ها و برنامه های مربوط به اقتصاد غیر رسمی، از جمله موضوع رسمی سازی آن، با سازمان های حائز اکثریت نمایندگی مشورت نموده و از مشارکت فعال آنان حمایت کنند که مطابق با روش های ملی می تواند نمایندگان سازمان های عضو مدار حائز نمایندگی کارگران و واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیر رسمی را در برگیرد.

۳۵. اعضا و سازمان های کارفرمایی و کارگری می توانند برای تقویت ظرفیت سازمان های نماینده کارفرمایان و کارگران، و سازمان های نماینده فعالان اقتصاد غیر رسمی در صورت موجود بودن، به منظور یاری دادن به کارگران و واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیر رسمی جهت تسهیل گذار به اقتصاد رسمی از دفتر بین المللی کار درخواست کمک نمایند.

۸. گردآوری اطلاعات و آمار و پایش

۳۶. اعضا باید ضمن مشورت منظم با سازمان های کارفرمایی و کارگری:

- (الف) در صورت اقتضا و امکان، آمار تفکیکی بر حسب جنس، سن، محل کار، و سایر ویژگی های اجتماعی اقتصادی مربوط به اندازه و ساختار اقتصاد غیر رسمی، شامل تعداد واحدهای فعال در اقتصاد غیررسمی، تعداد کارگران شاغل و بخش های آنان را گردآوری، تحلیل و منتشر نمایند؛ و
- (ب) میزان پیشرفت در زمینه رسمی شدن را پایش کنند.
۳۷. اعضا باید در هنگام تدوین یا بازبینی مفاهیم، تعاریف و روش کاربردی در تولید داده ها، آمار و شاخص های مربوط به اقتصاد غیررسمی، به رهنمودهای ارائه شده توسط سازمان بین المللی کار

در این زمینه، به خصوص در صورت لزوم به خط مشی های مربوط به تعریف آماری اشتغال غیر رسمی مصوب هفدهمین کنفرانس بین المللی آمارگران کار در سال ۲۰۰۳ و اصلاحات بعدی آن توجه نمایند.

۹. اجرا

۳۸. اعضا می بایست مفاد این توصیه نامه را در مشورت با سازمان های حائز اکثریت نمایندگی کارفرمایان و کارگران که مطابق با روش ملی شامل نمایندگان سازمان های عضو مدار نمایندگی کارگران و واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیر رسمی نیز می شود، با استفاده از یک یا ترکیبی از چند ابزار زیر، جامه عمل بپوشانند:

- (الف) قوانین و مقررات ملی؛
- (ب) توافقنامه های جمعی؛
- (ج) سیاست ها و برنامه ها؛
- (د) هماهنگی موثر بین نهادهای دولتی و دیگر دست اندرکاران؛
- (ه) ظرفیت سازی سازمانی و بسیج منابع؛ و
- (و) سایر اقدامات منطبق با قوانین و روش های ملی.

۳۹. اعضا باید به شکل منظم و مقتضی، میزان اثربخشی سیاست ها و اقدامات تسهیل کننده گذار به اقتصاد رسمی را ضمن مشورت با سازمان های حائز اکثریت نمایندگی کارفرمایان و کارگران که می تواند مطابق با روش ملی نمایندگان سازمان های عضو مدار نماینده کارگران و واحدهای اقتصادی در اقتصاد غیر رسمی را نیز شامل شود مرور و بررسی نمایند.

۴۰. اعضا می بایست در اتخاذ، تدوین، اجرا و بررسی دوره ای اقدامات با هدف تسهیل گذار به اقتصاد رسمی، راهنمایی های ارائه شده در اسناد سازمان بین المللی کار و سازمان ملل در زمینه اقتصاد غیر رسمی را که فهرست آن به پیوست می باشد، مد نظر قرار دهند.

۴۱. هیچیک از موارد مندرج در توصیه نامه را نباید بر پایه دیگر اسناد سازمان بین المللی کار، به عنوان کاهش حمایت های اعطا شده به فعالان اقتصاد غیر رسمی تعبیر و تفسیر نمود.

۴۲. هیات مدیره دفتر بین المللی کار می تواند پیوست را بازبینی و اصلاح نماید. هر پیوست اصلاح شده ای پس از تصویب هیات مدیره باید جایگزین پیوست قبلی شده و برای اعضای سازمان بین المللی کار ارسال شود.